

Харківська обласна рада
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Державне управління охорони навколишнього природного середовища
у Харківській області

**ЧЕРВОНА КНИГА
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ
Тваринний світ**

Харків — 2013

ВЕЛИКИЙ ПІДСОКОЛИК*Falco subbuteo* Linnaeus, 1758**Чеглок**

Клас Птахи — Aves

Ряд Соколоподібні — Falconiformes

Родина Соколові — Falconidae

Природоохоронний статус

Вразливий. Занесений до списків Бернської конвенції (Додаток II), Боннської конвенції (Додаток II) та Конвенції СІТЕС (Додаток II).

Морфологічна характеристика

Маса тіла 190–300 г, довжина тіла 28–35 см, розмах крил 70–84 см. Груди і черево вохристо-білі, підхвістя яскраво-руде, махові пера зверху чорно-бурі, на споді — білуваті, хвіст зверху темно-сірий, дзьоб блакитно-сірий, восковиця і ноги жовті.

Ареал виду та його поширення у регіоні

Гніздова область лежить у Європі, Азії, Північній Африці. Зимують на півдні Африки та Азії. Щільність гніздових популяцій у північній смузі гніздової області порівняно з південною значно зменшується. В Україні гніздиться по всій території, окрім високогірних районів Карпат та Криму. В Харківській області гніздиться майже по всій території, де є лінії електромереж, та по долинах річок, але всюди рідкісний. Більш чисельний по долинах великих річок (Сіверський Донець та Оскіл).

Чисельність

Найбільш чисельний у степовій зоні. У Харківській області відносно рідкісний, загальна чисельність, можливо, не перевищує 100–150 пар.

Місця перебування

Широколистяні заплавні ліси, високостовбурові соснові ліси на терасах річок, лінії електромереж серед агроценозів, в окремих випадках — старі лісосмуги.

Особливості біології

Гніздовий перелітний птах. Навесні з'являється на початку — у середині квітня. Власних гнізд не будує, а займає переважно гніздові споруди крука (на соснах та опорах ліній електромереж) та старі будівлі сірої ворони (на листяних деревах). У повних кладках 3–4 яйця, які відкладає досить пізно — головним чином у середині травня, часто вже після вильоту пташенят попереднього господаря гнізда. Молоді птахи вилітають із гнізд наприкінці липня — на початку серпня. Восени відлітає протягом жовтня. Живиться переважно птахами та великими комахами, яких хапає у повітрі.

Основні чинники зниження чисельності

Несанкціонований відстріл; руйнування гнізд і турбування у гніздовий час; забруднення середовища хімічними речовинами.

Заходи охорони

Організація природних резерватів у місцях гніздування виду. Заборона відстрілу. Запобігання хімічному забрудненню місць перебувань.

Джерела інформації

Сомов, 1897; Букаченко, Наглов, 1954; Лисецкий, 1969; Зубаровський, 1977; Ветров, 1993; Атемасова, Атемасов, 2006; Банік М. В., Ручкін М. В. (2012, особисті повідомлення).

Автор: В. В. Ветров
Фото: © Peter Nielsen